

Név:	
Osztály / Évfolyam:	

Egységesített, kompetenciaközpontú írásbeli
érettségi vizsga / érettségi és diplomavizsga

2024. május 15.

Magyar

Bundesministerium
Bildung, Wissenschaft
und Forschung

--

Útmutató a feladatok megoldásához

Tisztelt Vizsgázó!

Az írásbeli vizsgán három témacsomagot talál két-két feladattal. Válasszon ki egyet a három csomagból, és dolgozza ki a témához kapcsolódó két feladatot.

Témacsomagok	Feladatok
1. Irodalom – művészet – kultúra	Szabó Lőrinc: <i>Ima a gyermekekért</i> értelmezés (405–495 szó) 1 melléklet (vers)
	Kell-e még ápolni a nyelvünket? olvasói levél (315–385 szó) 1 melléklet (cikk)
2. Sport	Maradjunk mozgásban! kommentár (405–495 szó) 1 melléklet (cikk)
	A sport hatása a közérzetünkre összefoglalás (315–385 szó) 1 melléklet (interjú)
3. Kisebbségek és globalizáció	A burgenlandi magyarokról elemzés (360–440 szó) 1 melléklet (cikk)
	Kisebbségek a globalizálódó világban beszéd (360–440 szó) 3 melléklet (cikkek)

A két feladat megoldásához összesen 300 perc áll rendelkezésére.

A két feladatot egymástól függetlenül lehet elvégezni.

Olyan kék vagy fekete tollat használjon, amit nem lehet kiradírozni!

Csak az önnek kiosztott lapokat használja! Az értékelésbe minden beleszámít, amit a lapra írt és nem húzott át. Ha valamit csak jegyzetel, húzza át!

Írja rá a nevét mindegyik lapra! Számozza meg a lapokat folytatólágon! Írja fel a választott téma számát! Írja fel az adott feladat címét!

Ha számítógépen dolgozik, a szöveg írása előtt készítsen egy fejléctet, melyben az ön neve és az oldalszám szerepel.

Segédeszközként használhat nyomtatott, illetve amennyiben számítógépen dolgozik, elektronikus szótárt. Semmilyen (nyomtatott, illetve interneten található) enciklopédia vagy elektronikus információforrás használata nem megengedett.

A feladatokat tartalmazó füzetet és az ön által használt összes lapot le kell adnia.

Munkáját a következő kritériumok alapján fogják értékelni:

- tartalom
- szövegszerkezet
- stílus és kifejezésmód
- normatív nyelvhelyesség

Sok sikert!

1. téma: Irodalom – művészet – kultúra

1. feladat

Szabó Lőrinc: *Ima a gyermekekért*

Írjon egy értelmezést!

Olvassa el Szabó Lőrinc 1939-ban megjelent *Ima a gyermekekért* című versét (1. melléklet)!

Írja meg **értelmezését** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a vers főbb gondolatait!
- **Vizsgálja meg** a szöveg felépítését és stíluseszközeit!
- **Magyarázza meg**, kihez fohászkodik a költő, és mi a kérése!
- **Fejtse ki**, érvényesek-e a költő gondolatai a 21. század elején!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat / 1. melléklet

Szabó Lőrinc: *Ima a gyermekekért* (1939)

Fák, csillagok, állatok és kövek, szeressétek a gyermekeimet.	2
Ha messze voltak tőlem, azalatt eddig is rátok bíztam sorsukat.	4
Énhozzám mindig csak jók voltatok, szeressétek őket, ha meghalok.	6
Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek, szeressétek a gyermekeimet.	8
Te, homokos, köves, aszfaltos út, vezesd okosan a lányt, a fiút.	10
Csókkold helyettem, szél, az arcukat, fű, kő, légy párna a fejük alatt.	12
Kináld őket gyümölcscsel, almafa, tanítsd őket, csillagos éjszaka.	14
Tanítsd, melengesd te is, drága nap, csempészd zsebükbe titkos aranyad.	16
S ti mind, élő és halott anyagok, tanítsátok őket, felhők, sasok,	18
vad villámok, jó hangyák, kis csigák, vigyázz reájuk, hatalmas világ.	20
Az ember gonosz, benne nem bizom. De tűz, víz, ég s föld igaz rokonom.	22
Igaz rokon, hozzátok fordulok, tűz, víz, ég s föld leszek, ha meghalok;	24
tűz, víz, ég és föld s minden istenek: szeressétek, akiket szeretek!	26

INFORMÁCIÓK:

Szabó Lőrinc (Miskolc, 1900–Budapest, 1957): Kossuth-díjas költő, műfordító, a modern magyar líra egyik nagy alakja.

A vers először 1939 júliusában jelent meg az *Uj Idők* című irodalmi hetilap címoldalán.

1. téma: Irodalom – művészet – kultúra

2. feladat

Kell-e még ápolni a nyelvünket?

Írjon egy olvasói levelet!

Szituáció: A gyorsuló világ a nyelvünkre is érezhető hatással van. A mellékelt szöveg elolvasása után ön úgy érzi, diákként hozzá szeretné fűzni véleményét a témához.

Olvassa el Balázs Géza az *Édes Anyanyelvünk* című folyóirat online kiadásában 2017 decemberében megjelent *Netnemzedék – A nyelv* című cikkét (1. melléklet)!

Írja meg **olvasói levelét** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Hozza összefüggésbe** a szöveg főbb gondolatait saját ismereteivel és tapasztalataival!
- **Értelmezze** a szövegnek azokat a pontjait, amelyekhez hozzá kíván szólni!
- **Foglaljon állást** arról, mi az ön válasza a címben feltett kérdésre!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat/ 1. melléklet

Netnemzedék – A nyelv

[...]

Balázs Géza

Elgondolkodtató tünet az egymást követő nemzedékek váltásának gyorsulása. Korábban egy nemzedék kb. 30 évet jelentett, ma kb. 10-et, pl. X, Y és Z *nemzedék*. Utóbbit nevezik még *net-nemzedéknek*, *millenniumi nemzedéknek* vagy – félig-meddig angol írásmóddal – *iGenerációnak*. A nemzedékek legfontosabb feladata a kultúra átadása. A felgyorsult nemzedékek ebben rosszul teljesítenek. Hamvas Béla korábban így figyelmeztetett erre: „Az ember tevékenységének, hogy rövidebb idő alatt többet szerezzen, természetes következménye kettős: az egyik, hogy az élet gyorsul, a másik, hogy egyre üresebbé válik” (Patmosz).

Roska Tamás informatikus professzor véleménye az informatika nemzedékéről 2004-ből: „Az információk tengere: holt ismeret. Akkor válik tudássá, ha az információk (...) egy gondolati keretben helyeződnek el, és ebben helyes eligazodást nyújtanak. (...) Az a paradox helyzet tapasztalható, hogy az internet adta előnyöket leginkább a személyes erőfeszítésben összeszedett, akaraterővel és önfegyellemmel rendelkező, műveltebb diákok tudják igazán kihasználni. A »folyton böngészők« semmire nem mennek” (Roska Tamás 2004).

Az internet társadalmi hatásait késve kezdték kutatni. Most olyan területeket érintek, amelyeket úgy is neveznek, hogy *netográfia* (*kiber-* vagy *online-etnográfia*) vagy a Magyarországon általam kezdeményezett *netnyelvészet*. Csaknem minden a netre költözik: létezik *netfolklor*, *netnyelv*, *csetnyelv*, *digilektus* [...]. Az internet hatásaival ma már pszichológusok és filozófusok is foglalkoznak. A társadalomkutató nem jós, a leglényegesebb feladata, hogy a tényeket feltérképezze, kutassa, elemezze. Jelen felsorolásom, listám pusztán egyfajta társadalmi tünettannal, amely konkrét megfigyeléseken, tapasztalatokon nyugszik.

Gyorsulás. A 20. század a sebesség kultuszát hozta magával. A kultusz már a gőzgéppel elkezdődött, de az autó (versenyautó), a kerékpár (versenykerékpár), a repülő (hangsebesség) a végletekig fokozta. De „gyorsít” sok más is: például a sokféle benyomás, információ, a képi világ és nyilvánvalóan maga az internet (gyorsnet). A gyorsulás szókészlete magáért beszél: *gyorsfagyasztott*, *gyorsrizs*, *gyorsmásoló*, *gyorstapaszt*, *gyorsjárat*, *gyors hír*, *gyorskonferencia*, *gyorsbeszéd*.

Képi fordulat. Dokumentáltuk, hogy miként alakul át a szemiotikai és nyelvi tájkép. Óriásplakát, mozgó plakát, látványvilág. Elem-

zésre érdemes egy-egy tinédzser vagy akár családja lakásának képi kultúrája. Internetes közlemény látvány, kép (mém) nélkül nem adható el. Az internetes sajtóban eluralkodik a kép, a szöveg minimumra csökken. A képi fordulat legfőbb jelensége az örök fényképezés; a digitális kép korunk „népművészete”.

Prezentációk. Tudományos és egyetemi körökben indult terjedésnek a ppt-kultúra, a „színes-szagos” vetítés, amely már elérte a középiskolákat is. Sok esetben gondolat- és tudáshelyettesítő, felszínes, nem értelmező. Ám kétségtelenül: látványos.

Csetnyelv. A netgeneráció jellemző nyelvi tünetei: *zúzzunk*, *durvulás*, *cool*, *király*, *szexi*, *vágod*, *elvagyok*, *mint a befőtt*, *punnyadás*. A felgyorsuló és jelszerűvé váló kommunikáció. Az elhanyagolt és háttérbe szorított kézírás, helyesírás. Jellemző vélemény: „17 éves nagykamaszok, folyamatosan motoroznak az utcán, de beszélni nem tudnak.” Egy óvónő véleménye: „A gyerekek többsége alig tud beszélni, történetet mesélni, amikor az óvodába érkezik. Ennek okát abban látom, hogy a gyerekekkel nem beszélgetnek, a gyerekek a televízióból tanulnak meg beszélni; ugyanazokat a rövid, durva, igénytelen szövegeket ismerik csak.”

Olvasás, írás. Feltűnőek az olvasásproblémák: a hagyományos, lassú, szövegértelmező olvasásmód visszaszorulása, egyúttal egy pásztázó-szkennelő, vibráló gyorsolvasás kialakulása, a kézírás „elromlása”, a szép, kalligrafikus írás visszaszorulása, egyúttal egy új, kéthüvelykujjas csetelő írásmód kialakulása.

Beszéd, érvelés. A logikus történetmesélés, problémafeltárás hiánya, különös tekintettel a definíciókra – ami föltehetőleg összefügg a memoriterek elhanyagolásával.

Gyakori a vita, a kommunikációs zavar, konfliktus. A megoldás nem a megbeszélés, hanem az elkendőzés, gyors túllépés, egyfajta menekülés. Visszaszorulóban van a végiggondolt érvelés, amelyben az ok-okozat, előzmény-következmény, erős-gyenge érv stb. logikája érvényesül. A gyors érzelmi érvelés uralkodik.

Kettévált tudás. Egy korlátozott szintű, alapvetően nem iskolai, felszínes, ám a gyakorlatban működőképes olvasás-írás-számolástudás létrejött. Példák: az iskolában matematikában nem jeleskedők

pontosan számon tudnak tartani egy pénzbeli tartozást (kölcsönt, kamattal), de nem tudják kiszámolni a boltban, hogy mennyibe kerül 20 dkg sajt, ha egy kiló 3150 forint; jellemző a pénzügyi ismeretek hiánya [...].

Always on, online-világ. A valódi, ötérezkes „jelenlét-kommunikáció” helyett online-kommunikáció. A netnemzedék legfőbb jellemzője: az állandó bekapcsoltság, folyamatos feszültség, „ébrenlét”, nincs „üres óra”, „üres lap a naptárban”, állandóan „pittyeg” a telefon. Korábban ez a jelenség a folytonos tévészésben mutatkozott meg, a mostani generációnál az okostelefon-függőségben, az állandóan készenlétben lévő, folyamatos gondolkodást (babrálást), netezést, keresést, megosztást igénylő eszközben. Az „elvonási tünetek” súlyosak: egy elhagyott, otthon hagyott mobiltelefon, avagy például az egyik egyetem kommunikáció tanszékének ún. „emberkísérlete”: arra kérték a hallgatókat, hogy csütörtökön este kapcsolják ki az okostelefonjukat, és vasárnap estig ne használják a telefont és az internetet, viszont írjanak naplót az érzéseikről. Többségükben

nem tudták végrehajtani a kísérletet. „Az applikációk világába való burkolózás számos negatív következménnyel járhat, amelyek közül kiemelkedik a kommunikációs készség számottevő csökkenése” (Faragó Péter 2017:29).

„Lógok a neten.” Bezárkózás a közösségi hálóba. Bár az internet és a közösségi hálózatok elvben nyitott rendszerek, és a világ, a nézetek, érvek stb. sokféleségét tartalmazzák, ez a nyitottság nem érvényesül. A közösségi csoport (FB-csoport) szűrőként működik, tematizálja a közösséget, csak az létezik, amit ez a közösség megoszt. A közösségi csoport gyakorlatilag bezár a gondolatok, vélemények, nézetek szűk, partikuláris körébe. Új mondás: „Jézus Krisztus nem létezik, mert nincs rajta a Facebookon.” A „hálótársak” a valós, megküzdött kapcsolatok, beszélgetések, viták hiánya miatt jórészt társas magányra vannak ítélve. Ha pedig posztjaikra, kommentjeikre nem kapnak visszajelzést, az sokkal rosszabb hatással lehet rájuk, mint ha egyáltalán be sem léptek volna. ■

2. téma: Sport

1. feladat

Maradjunk mozgásban!

Írjon egy kommentárt!

Szituáció: Ön az interneten olvasta a mellékletben található cikket. Az írás gondolataira reagálva ír egy kommentárt a diákújságba, amelyben kifejti álláspontját a témával kapcsolatban. Adjon címet a kommentárjának!

Olvassa el a *kamaszpanasz.hu* weboldalon 2015. május 22-én megjelent *Tartsd magad fitten!* című cikket (1. melléklet)!

Írja meg **kommentárját** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** a szöveg főbb gondolatait, amelyekre reagálni szeretne!
- **Értelmezze**, milyen következményekkel jár a testi edzettségünk pozitív irányú változása!
- **Fejtse ki**, mennyiben igazak ezek a gondolatok az ön környezetében élő fiatalokra!

Írjon 405–495 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat / 1. melléklet

Tartsd magad fitten!

KamaszPanasz

Egy felmérés kimutatta, hogy azok a fiatalok, akik fitten tartják magukat, magasabb IQ-val rendelkeznek, emellett egészségesebbek és vonzóbbak.

A felmérésben testvéreket és ikertestvéreket vetettek alá logikai, térbeli, verbális, globális és még sokféle intelligencia vizsgálatának. Kiderült, hogy a megvizsgáltak közül azok teljesítettek jobban, akik jobb kondiban voltak. Így bebizonyosodott, hogy az edzettség a 15-18 éves fiatalokat elősegíti a jó teszt megírásában.

Most, hogy nyakunkon a nyár, a fiatalok a szabadban is formába lendülhetnek, például a következő tevékenységekkel:

Játékkal

A játék nem csak a gyerekeknek való, mert rengeteg tevékenység van, ami lehetővé teszi, hogy miközben jól érzed magad a barátaiddal, csapatjátékot tanulj, javítsd a versenyképességedet, új dolgokkal ismerkedj meg és javíts az erőnléteden.

Gólt löni egy meccsen, kosarat dobni vagy akár egy trambulínon ugrálni nem csak remek szórakozás, de jó testedzés is.

Azok a fiatalok, akik valamilyen versenysportot űznek, megismerhetik saját testüket és korlátaikat, és még ösztöndíjat is nyerhetnek.

Házimunkával

Kötelességetek segíteni a születeknek: a kerti munka vagy egyéb tennivalók a ház körül meglepően jó testedzések lehetnek. Csináld a régi módi szerint: kapcsold ki a motoros fűkaszt, használj inkább kézi kaszt!

Séta, biciklizés és futás. Bárhová is kell menned, próbálj elszakadni a közlekedés automatizált formáitól: ha van időd és kivitelezhető, inkább sétálj vagy kocogj az úti célodhoz! Vagy ha nagyobb távolságokról van szó, bicajozz¹!

Strandolással

Ezalatt nem azt értjük, hogy egy napos strandon heveréssz, hanem próbálj ki olyan sportokat, mint a strandröpi², esetleg a vízilabda, vagy tanulj valami izgalmasabbat, például szörfözni.

Túrázással

Ez egy másik remek módja a formába lendülésnek, melyet barátaiddal vagy a családdal is csinálhatsz. Fiatalok szervezhetnek túrákat, vagy jelentkezhetnek hasonló eseményekre a suliban vagy egyéb helyeken.

Tehát kreatív edzéssel fittebb és egészségesebb lehetsz, és ki tudja, talán még az eszed is jobban vág majd.

Forrás: <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/mozgas/3657/fitt-iq> [2023. 12. 15.].

Szómagyarázat:

¹ bicajozz: biciklizz, kerékpározz

² strandröpi: strandröplabda

2. téma: Sport

2. feladat

A sport hatása a közérzetünkre

Írjon egy összefoglalást!

Szituáció: A fiatalok számára egy pódiumbeszélgetést szerveznek iskolájában, amelynek a címe *A sport hatása a közérzetünkre*. Erre a rendezvényre készülve összefoglalja az alábbi szöveget.

Olvassa el a *Zsiráf* internetes újságban Stépán Zsolt hosszútávfutóval készült interjút, amely 2011 novemberében jelent meg *Futni vagy nem futni?* címmel (1. melléklet)!

Írja meg **összefoglalását** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Nevezze meg** az interjúalany főbb gondolatait a fogalmazása címének megfelelően!
- **Mutasson rá**, miként hat a sport a közérzetünkre a szöveg szerint!

Írjon 315–385 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat / 1. melléklet

Futni vagy nem futni?

A sportolók lélektana

Fásultság, kiégettség, téli depresszió. Csak néhány dolog, amitől egy amatőr sportoló legszívesebben a falra mászna. Pedig némi odafigyeléssel bármelyik kiküszöbölhető lenne ezek közül. Hogy mi módon és mennyire, arról a többszörös országos bajnok hosszútávfutót, Stépán Zsoltot kérdeztük.

Interjú: Zsiráf. *Giraffa camelopardalis.*
Diákmagazin

Sokan szenvednek december táján a téli depressziótól. Pontosan mit takar ez a fogalom?

Ez egy általánosítás, de azért van alapja: ilyenkor egyre kevesebb a napos órák száma, és a ködös, nyirkos idő is ront a kedélyállapoton. A tápanyaggal (zöldséggel, gyümölccsel) bevitt vitaminforrás hiánya is hatással van a közérzetünkre, így a rosszabb, betegesebb közérzet is fokozza a depresszióra való hajlamot. De ezekre lehet, sőt egy sportolónak kell is készülnie. Tudatos hozzáállással könnyebben átvészeltethető a „depis időszak”.

Az étkezésre való odafigyeléssel, vitaminpótlással, rendszeres testmozgással, időnkénti szaunázással, sőt a meghitt baráti együttlétekkel (beszélgetésekkel, társasági élettel) is sokat javíthatunk a közérzetünkön.

A tél számos sportban az alapozás időszaka. Mennyire befolyásolja ez az állapot a sportoló felkészülését, edzésmunkáját?

Az alapozás időszaka egy állóképességi sportoló esetében igaz,

hogy ciklikus és hosszúra nyúló időszakot ölel át, de változatos (sokoldalú) edzésekkel meg lehet, sőt meg kell törni a monotóniát. Pár belecsempésztett játékos elem (akár edzésvégi közös játékok), sporttársakkal eltöltött szabadidő, ezek mind jó hatással vannak a közérzetre és a teljesítményre.

Ha egy gyermek/fiatal pont ilyen periódusban kezd el egy új sportot, hogyan lehet erőt adni neki, motiválni őt?

Ha egy fiatal új sport kipróbálására adja a fejét, valószínűleg (jó esetben – amennyiben nem ráerőltették) tele van kihívással és bizonyítási vágygal. Így inkább vissza kell fogni, hogy tartalékoljon a versenydőszakra és ne most lője el a puskaport¹. Az alapozás a sok kitartó, de türelmes munkáról kell, hogy szóljon.

A téli depresszió sikeres leküzdése adhat egyfajta lélektani pluszt a későbbiekben?

Természetesen az alapozás legelőbből adódik, hogy rengeteg pluszt tud adni, pont az előbb említett monotóniatűrés és türelem fejlesztése végett. Nem melleleg egy távfutó esetében a szélsőséges hideg időjárási körülmények

között szabadban végzett edzések elvégzése is rettentő erősítő hatású. Nemcsak a jellemet, hanem az immunrendszert is igen jól erősítik (észszerű körülmények között). Arról nem is beszélve, hogy mikor megjön a jó idő, és „ép-ségben átvészeltük” a téli kemény edzéseket, a rengeteg felszabaduló energia nagyon jó hatással van a teljesítményünkre.

Szerinted egy adott sportágban az eredményesség, sikeresség mennyire függ a nyers erőtől és mennyire a „lélektani hadviseléstől”?

Ennek aránya természetesen sportáganként változik, de a távfutóknál igen jelentős szerepe van a lelki (mentális) felkészültségnek. Én ezt nem is nevezném „lélektani hadviselésnek”, mert jelen esetben a versenyzőnek kell rájönnie (persze ebben az edző is sokat tud segíteni), hogy a kemény edzések mellett legalább akkora jelentősége van a munkába és magunkba vetett hitnek – ezek nélkül soha nem lehet senkiből komoly sportember.

Te kit hoznál fel példaképnek utóbbi kategóriában és miért?

Haile Gebrselassie (etióp csodafutó, 5000 m-től a maratonig minden távon volt világcúcstartó)

igazi jó példa arra, hogy a nagyon jók közül is csak az lehet a legegyszerűbb, aki szeretettel, örömmel, az eredménytől függetlenül hittel csinálja azt, amire hivatott – és ez nem csak a sportolókra igaz. Magyarok közül Balczó Andrást emelném ki (öttusa világ- és olimpiai bajnok). Az ő alázata és hite példaértékű minden sportoló számára.

Évtizedek óta hosszútávfutó vagy. Te hogyan „edzed magad” fejben?

Több mint 30 éve sportolok, sok mindent kipróbáltam, de a távfutás nem csak nagyon jó állóképességet és erőt ad az embernek, hanem kiváló meditációs lehetőséggel is bír. Tény, hogy nekem

is voltak olyan napok, amikor „depis” voltam, de ez nem feltétlenül csak a téli (nyirkos, hűvös) hónapokban jelentkezett. Sőt, ha jó lelki és erőnléti állapotban voltam télen, külön kihívásnak éreztem egy zordabb napot. A havas időszakokat meg kifejezetten vártam, mert tudtam, hogy a hóban futástól speciálisan erősödök. Egy profi szemléletű versenyző a nehézségekre barátjaként tekint, ami olyan lehetőség, amit ki kell használni. Természetesen én is, mint minden profi versenyző, emberből vagyok, akinek vannak szintén rosszabb napjai, de ezeket fel kell ismerni, és tudatosan minimalizálni ezt az időszakot. Ráadásul hasonló képességű futókkal cso-

portban (csapatban) is lehet futni, ez egy könnyebb hosszú futáson nagyon jó kikapcsolódást, szórakozást is jelenthet.

Milyen tanácsokkal tudsz szolgálni kezdőknek, amatőröknek ezzel kapcsolatban?

Úgy érzem, hogy az előző kérdésekben adott válaszaimban a tanácsok is benne voltak, de kiemelném azt, hogy olyan sportba érdemes belefogni, amelyben örömeinket tudjuk lelteni. Viszont minden sport megkedvelhető kellő türelemmel, és ha vannak is nehézségek, kérjünk segítséget, tanácsot igazi szakemberektől. Hittel és bizonyos fokú alázattal minden cél elérhető. ■

Forrás: <http://ipaper.ipapercms.dk/2zsirfKft/Zsiraf/zs2011nov/?Page=68> [2021.03.15.].

Szómagyarázat:

¹ ellövi a puskaport: elhasználja az összes energiáját, tartalékát

3. téma: Kisebbségek és globalizáció

1. feladat

A burgenlandi magyarokról

Írjon egy elemzést!

Olvassa el a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület weboldalán található szöveget, amelynek címe *A burgenlandi magyarokról* (1. melléklet)!

Írja meg **elemzését** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** röviden a szöveg tartalmát!
- **Vizsgálja meg** a szöveg felépítését és nyelvezetét!
- **Mutasson rá**, mennyire ad átfogó tájékoztatást a szöveg az olvasóknak!

Írjon 360–440 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

1. feladat/ 1. melléklet

A burgenlandi magyarokról

Burgenlandi Magyar Kultúregyesület

Ezer éve élnek itt magyarok. Valamikor csak ők voltak, mára kevesen maradtak. Olyannyira, hogy az anyaország köztudata eléggé el is felejtette őket. De ők már egy évezrede tanulják a magukra utaltságot.

Az első magyarokat (a Lech-mezei események után) az Árpád-házi királyok telepítették ide, a „gyepűre” mint „speculatores”, hogy védjék az ország határait. Ezek a határőrcsaládok földműveléssel foglalkozó kismanesek voltak, akik a határőrizetért kiváltságokat élveztek és – mint minden nemes – adómentességet is. Természetesen fegyverviselési joggal is rendelkeztek. A helységnevek a mai napig őrzik és bizonyítják a határőr múltat: Felsőőr, Alsóőr, Őrsziget, Felsőlövő. A 13. századtól fokozatosan átalakult a terület lakosságának összetétele. A várurak kíséretében sok német telepes jött az országba. Az iszlám hódítások idején betelepítették a törökök elől menekülő horvátokat.

5

10

A reformáció idején Nyugat-Magyarország legnagyobb része protestáns vallásra tért át. Amikor a 17. században a nagybirtokos Batthyány-család visszatért a katolikus vallásra, ebben a térségben is elkezdődött az ellenreformáció. Viszont sok kismanes ellenállt a nyomásnak, és megtartotta protestáns vallását. Felsőőr lett Nyugat-Magyarországon a protestáns egyház egyik központja. Így még a mai napig is megmaradt az a különleges helyzet, hogy Dél-Burgenland magyar ajkú lakosságának három különböző vallása van. Felsőőr/Oberwart legnagyobb része református, Alsóőr/Unterwart katolikus, és Őrsziget/Siget in der Wart evangélikus.

15

A 18. században kezdődő gazdasági fejlődés a mai Burgenland területén élő magyarok társadalmi összetételére volt nagy hatással. A kismanes földművelők kénytelenek voltak kézműipari vagy egyéb tevékenységekbe kezdeni, hogy mellékjövedelemre tegyenek szert, így a 19. század végén már számos bor-, fa- és állatkereskedő volt, de elterjedt a tímár-, cipész-, valamint a fazekas mesterség is. Észak-Burgenlandban ún. majorságok jöttek létre, amelyekben magyar béreslegények dolgoztak. Különösen a Fertő tó környékén keletkezett sok ilyen majorság, mint például Erdeipuszt, Albertpuszta, Mexikópuszta. Az évszázadok során kialakult történelmi, gazdasági és politikai viszonyok hatására az 1910-es népszámláláskor már csak 9,0 % volt a magyarság aránya a mai Burgenland területén.

20

25

1921 óta tartozik a terület Ausztriához, a tartomány sorsa egyedülálló: itt nem a győztesek kaptak Magyarország területéből, hanem az ugyanúgy vesztes fegyvertársak. Az örök magyar községei egy korábban nem létező, csak ez alkalommal született osztrák tartomány, Burgenland részei lettek. A két világháború közötti időben az anyaországtól való elszakadás következtében megtorpant a magyar nyelv fejlődése, és megmaradt a falvakban szokásos archaikus nyelvhasználat. Az egyházi iskolákban még fennmaradhatott a magyar tanítási nyelv, s az állam nem avatkozott bele a magyar ajkú települések kultúrájába, ezért a kisebbségek tovább tudták őrizni identitásukat. Ám 1938-ban, a Németországhoz való csatlakozás után vége lett ennek: az iskolákat államosították, s áttértek a teljes német nyelvű oktatásra. (Egy ideig még az őrségi lakosság Ukrajnába való kitelepítésének gondolatával is foglalkoztak, hogy így teremtsenek helyet a Dél-Tirolból ide telepítendő „nagynémet” polgároknak.) A második világháború a burgenlandi magyarok közül is sok áldozatot követelt, míg az 1934-es népszámláláskor még 10.442 magyar nemzetiségűt vettek számba, 1951-ben már csak 5.251-et. Ez utóbbi 1,9 %-os részarányt jelent, amely – kisebb ingadozásokkal – azóta is megmaradt.

30

35

40

A háború utáni időszak fokozatosan meghozta a stabilitást és az anyagi gyarapodást a burgenlandiaknak, így a burgenlandi magyaroknak is. Más szempontból azonban igen nehéz idők jöttek: Magyarországon kommunista rendszer került hatalomra, amely teljesen lezárta a határt. A burgenlandi magyarok számára az anyaországtól való elszigeteltség tovább erősödött. A régi rokoni és baráti szálak majdnem teljesen szétszakadtak.

45

A második világháború után burgenlandi magyarok főleg már csak Felsőőr és Felsőpulya környékén élnek. Ami a jogi helyzetet illeti, az 1955-ös Államszerződésben újra szabályozták a nemzetiségek jogait és egyenjogúságát a német nyelvű többséggel ugyanúgy, mint egymással. A 7. cikkely a szlovén és a horvát nemzetiségek jogait írja le. Viszont a magyar és a cseh nemzetiségeket nem említi meg. Az 1976-os törvény már megnevezi a magyar és a cseh népcsoportokat is, továbbá népcsoporttanácsok létrehozását javasolja. A törvényben a következő áll: a népcsoporttanácsok „a szövetségi kormány és a miniszterek tanácsadói...” 1979-ben a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület négy taggal képviseltette magát az akkor nyolctagú magyar népcsoporttanácsban. A Bécsben élő magyarok népcsoportként való elismerése eredményeként a népcsoporttanácsot 16 tagra bővítették.

50

55

Többéves küzdelem után, 1992-ben a horvát népcsoporttal együtt sikerült elérni, hogy létrejöjjön a Felsőőri Kétnyelvű Szövetségi Gimnázium.

1984-ben közvetítették az első magyar rádióműsort *Magyarul Burgenlandban* címmel a tartományi rádióprogramban. Jelenleg a következő magyar nyelvű rádióadásokat sugározza a Rádió Burgenland:

60

- Magyar nyelvű hírek naponta 18:45-től 19:00 óráig
- *Magyarul* című magazin minden vasárnap 19:04-től 20:00 óráig
- *Színes Kultúránk* minden hétfőn 20:30 órakor

1989 óta az osztrák televízió (ORF) 30 perces magazint sugároz *Adj' Isten, magyarok!* címmel. Ezt az adást egy évben hatszor, a páratlan hónapok második vasárnapján 13:05-től 13:30 óráig az ORF 2-es csatornáján lehet látni. A *Servus Szia Zdravo Del tuha* című négy nyelvű magazinműsort egy évben hatszor sugározza az ORF 2-es csatornája.

65

3. téma: Kisebbségek és globalizáció

2. feladat

Kisebbségek a globalizálódó világban

Írjon egy beszédet!

Szituáció: Iskolájában egy szónokversenyt rendeznek. Témája a kisebbségek kultúrájának megőrzése. Erre a versenyre készülve ír egy beszédet. Adjon címet a beszédének!

Olvassa el az Európai Parlament weboldalán 2018. május 16-án megjelent *A kisebbségi nyelvek védelme Európában* című cikket (1. melléklet), a *Somogyi Gazdaság* 2014. július-augusztus-szeptemberi számában megjelent *Miért fontos a hagyományok őrzése napjainkban?* című cikket (2. melléklet), valamint a *hungarotheka.hu* weboldalon 2017. december 4-én megjelent *Hagyományőrzés és népszokások óvása a 21. században* című cikket (3. melléklet)!

Írja meg **beszédét** a következő feladatok figyelembevételével:

- **Foglalja össze** azokat a gondolatokat, amelyekre ki szeretne térni beszédében!
- **Hozza összefüggésbe** a hagyományápolásról szóló gondolatokat a kisebbségi hagyományok ápolásáról szerzett tudásával!
- **Foglaljon állást** arról, szükségesnek tartja-e a kisebbségi kultúra fennmaradását globalizálódó világunkban!

Írjon 360–440 szó terjedelemben! Jelölje egyértelműen a bekezdéseket!

2. feladat / 1. melléklet

A kisebbségi nyelvek védelme Európában

A számos kisebbségi nyelv védelmének Európában továbbra is az Európai Unió prioritásai közé kell tartoznia. Az EU töretlenül elkötelezett a kisebbségi nyelvek jelentőségének kihangsúlyozása mellett, beleértve a Minority SafePack kezdeményezés támogatását, azzal a céllal, hogy az egész Európai Unióra kiterjedő jogi normákat alakítson ki az etnikai-nyelvi kisebbségek védelme érdekében.

Olaszországban például jelenleg három hivatalosan elismert nyelvi kisebbség van, nevezetesen a német, a francia és a szlovén.

A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája (a továbbiakban Karta) jogilag kötelező erejű eszköz, amely a történelmi, regionális és kisebbségi nyelvek védelmét és előremozdítását tűzte ki célul. A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménnyel együtt, amely a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmét szolgálja, a Karta megtestesíti Európa elkötelezettségét a nemzeti kisebbségek védelme mellett.

A regionális és kisebbségi nyelvek Európa kulturális örökségének részét képezik, és a megőrzésük jelentősen hozzájárul egy olyan Európa felépítéséhez, amely a demokrácia és a kulturális sokszínűség elvein alapszik.

A nyelv eszköz az identitás és a kultúra kifejezésére, de a nyelvi sokszínűség továbbra is kihívást jelent. A hátrányos helyzetű nyelvi közösségek, például a roma nyelv beszélőinek marginalizálódásával¹ megfelelően kell foglalkozni.

[...]

Forrás: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-002634_HU.html [2023.12.15.], rövidített változat.

Szómagyarázat:

¹ marginalizálódik: a társadalom peremére sodródik, elszigetelődik

INFORMÁCIÓK:

Minority SafePack: Nemzeti Kisebbségvédelmi Kezdeményezés (Minority SafePack polgári kezdeményezés). A kezdeményezés arra irányul, hogy az Európai Bizottság végre foglalkozzon az őshonos nemzeti közösségek jogaival, és az Európai Unió fogadjon el jogi aktusokat a nemzeti és nyelvi kisebbségek védelme érdekében.

Forrás: <http://athen.mfa.gov.hu/news/minority-safepack-egymillio-alairas-az-europai-sokszinuseget> [2023.12.15.].

2. feladat/2. melléklet

Miért fontos a hagyományok őrzése napjainkban?

Somogyi Gazdaság

Gosztonyi Zoltán

faragó

A Népművészet Mestere

Kaposvár

Aki a múltat és a jelent ismeri, az tud jövőt építeni. A múlt ismeretének egyik fontos része a hagyományok ismerete, tudása.

A „hagyományok” fogalomköre széles. A legfontosabb jellemzője, hogy ebbe beleszületünk. Az anyatejjel szívjuk és a mindennapokban megéljük, családban, közösségben. A hagyomány (a bevált dolgok esszenciája¹) hosszú időn keresztül alakult, és az egyén/közösség számára iránymutató, sok esetben kapaszkodó az élet útjának döccenőin, a természet órájának éves körbejárása, időnkénti gongútése, a paraszti élet irányítója. Ez szabta meg a mindennapok feladatait, és az ünnepi alkalmakat. Ehhez köthető a hitvilág kialakulása, az egyén lelki békéjének egyensúlya.

A hagyományaink szerinti életvitelünk lelki biztonságot ad a mai világunk uniformizálódó kihívásaival szemben. Lehetőséget teremt a kreatív szellem megnyilvánulásának, a sajátosan magyar néplélek kifejezésének.

Kassai Lajos

íjkészítő mester, lovasíjász

Kaposmérő

„Nem az ősöket kell követni, hanem azt, amit az ősök követtek!”

Az ember hagyományokkal való kapcsolatának két fő irányzata van: az egyik igyekszik minél precízebben lemásolni, a másik nyersanyagként használja örökségét. Egy kultúra akkor harmonikus, ha ez a két irányzat azonos súllyal jelenik meg. A hagyomány az az ág, amin ülünk. Minden generációnak kötelessége újraértékelnie kapcsolatát saját kultúrájával.

[...]

Forrás: <http://www.skik.hu/upload/skik/sg/201409/10.html> [2020.04.22.], rövidített változat.

Szómagyarázat:

¹ esszencia: lényeg

2. feladat/3. melléklet

Hagyományörzés és népszokások óvása a 21. században

A népi hagyományok nem csak a kultúra őrzése miatt fontosak. Ezek az események, szokások, ünnepek abban is segítenek, hogy a közösséget összetartsák. Arról már nem is beszélve, hogy a legtöbbjük igen csak mókás és kellemes időtöltést is biztosít. Gondoljunk csak a húsvétal egybeköthető locsolkodásra, a tojásgyűjtésre vagy a farsangi beöltözésre például.

Nagyon jó szokás például Márton napján egy finom libacombot enni, vagy karácsonykor bejglit sütni, ezek a mai napig a nagyobb városokban is megszokott cselekvések. Vannak ennél ritkábbá vált szokások is, mint a májusfa-állítás vagy a regölés, amit ma már csak nagyon kis városokban vagy falvakban vélünk felfedezni.

[...]

Sok olyan szervezet van, amelyek a tevékenységüket a népszokások megtartása és óvása köré szervezik, véleményem szerint nagyon helyesen. Én is végzek hagyományörző tevékenységet, nagyon fontosnak tartom, hogy a hétköznapi szürkességében figyelmet szenteljünk a régi szép szokások óvásának.

Gondoljunk csak bele, hogy mi történne, ha egyik pillanatról a másikra eltűnnének hagyományaink! Ha gyermekeink már nem tudnák, hogy farsangkor be kell öltözni és fánkot kell sütni, vagy hogy a lányokat meg kell locsolni húsvétkor, hogy el ne hervadjanak. Azt gondolom, ezeket a népszokásokat nagyon fontos már gyerekkorban megtanulnunk, mert ekkor tudjuk igazán értékelni, az életünkbe beépíteni. Ha kialakul egyfajta kötődés a szokással, később még jobban felértékelődik, és szeretettel, megbecsüléssel adjuk majd tovább leszármazottainknak hagyományainkat.

A hagyományörzést így tehát én is gyermekeknek tanítom. Nagyon lelkes közönség szerencsére, fogékonyak mindenre. Nem csak arra, hogy mit kell ilyen esetekben csinálni, de arra is, hogy honnan származik, miből ered a hagyomány.

Szeretném, ha majdan a gyerekeim is tudnák, mit jelentenek a népszokások, és majd az ő gyerekeik is ismernék őket később. Sajnos nem egyszerű megértetni, főleg a fiatalokkal, hogy miért van ennek jelentősége, de attól függetlenül fontosnak tartom, hogy tegyünk érte.

Értessük meg az emberekkel, hogy milyen fontosak a gyökereink, hogy honnan származunk, mik a szokásaink, és ebben a szellemben neveljük fel gyermekeinket! Ne csak vidéken legyenek értékekkel teli mulatságok, hanem a városi nép is legyen vele tisztában, honnan jön és miből ered a hagyomány!

